

A pedagógiai program
5. számú melléklete

**A HALLÁSSÉRÜLT,
BESZÉDFOGYATÉKOS, AZ
AUTIZMUS
SPEKTRUMZAVARRAL, PSZICHÉS
FEJLŐDÉSI ZAVARRAL KÜZDŐ
TANULÓK NEVELÉSÉRE-
OKTATÁSÁRA- ÉRTÉKELÉSÉRE
VONATKOZÓ ELVEK**

2013.

Tartalomjegyzék

<i>1. Hallássérült tanulók integrált oktatása</i>	2
1.1. Az iskolai fejlesztés fő feladatai.....	2
1.2. A hallássérültek integrációjához szükséges tárgyi feltételek	3
1.3. A szurdopedagógus feladatai	3
1.4. befogadó pedagógus feladatai	4
1.5. A hallássérültek értékelése	4
<i>2. Beszédfogyatékos tanulók integrált oktatása</i>	5
2.1. A beszédfogyatékos tanuló.....	5
2.2. A képességek fejlesztése a beszédfogyatékoság speciális szempontjának figyelembevételével	6
2.2.1. A beszédfogyatékos gyerekek fejlesztésének alapelvei	6
2.2.2. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai.....	6
2.2.3. A NAT alkalmazása.....	6
2.2.4. A tanulásszervezési folyamat keretében alkalmazott módszerek.....	8
2.2.5. A pedagógustól elvárható magatartásformák	8
2.2.6. A tanulócsoporthoz nem sérült tagjaitól elvárható magatartásformák	9
2.2.7. BNO diagnosztikai kritériumok	9
<i>3. A pszichés fejlődési-súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási- zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése</i>	10
3.1. A részképesség zavar típusai, tünetei	10
3.2. Diszlexiás tanuló iskolai fejlesztésének kiemelt céljai, feladatai.....	10
3.3. Diszkalkulia terápia, fejlesztés feladatai.....	11
3.3.1. A kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar fejlesztésének elvei, módszerei, feladatai.....	12
3.3.2. A részképesség zavaros tanuló értékelésének elvei, szempontjai	12
<i>4. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók integrált oktatása</i>	13
4.1. Tünetek triászai.....	13
4.2. Az integráció feltételei a tanuló részéről.....	14
4.3. Az integráció feltételei az iskola részéről.....	14
4.4. Típusos nehézségek, kognitív problémák a tanítás során.....	14
4.5. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók speciális fejlesztésének céljai, feladatai, módszerei	15
4.6. Kulcskompetenciák fejlesztése, főbb feladatok.....	15
4.7. A pedagógiai és egészségügyi rehabilitáció, rehabilitáció célja, feladatai	16

1. Hallássérült tanulók integrált oktatása

Intézményünk az ép értelmű hallássérült (nagyothalló és hallásukat műtéti úton helyreállított/ létrehozott) tanulók integrált oktatását a Hallásvizsgáló Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleménye és az érvényes törvényi szabályozók figyelembe vételével látja el.

A rehabilitációs tevékenységben szurdopedagógus szakirányú fejlesztést, a többségi iskola pedagógusai a felzárkóztatást végzik. Együtt segítik a hallássérült gyermek beilleszkedését a befogadó iskola kiválasztott osztályába. A helyi tanterv követelményeinek teljesítése a cél, lassúbb ütemű tananyag-feldolgozással, a tanuló egyéni fejlődésének függvényében, módosított tartalmakkal, értékeléssel.

Az esélyegyenlőség biztosításával szeretnénk, ha az integrált oktatási forma minden tanuló javát szolgálná a tolerancia, az empátia, másik iránt érzett felelősségérzet kialakulásával.

1.1. Az iskolai fejlesztés fő feladatai

A nagyothalló tanulók oktatásának pedagógiai szakaszai módosításokkal megegyeznek a Nat pedagógiai szakaszolásával.

Alsó tagozat:

- nyelvi, kommunikációs készségek kialakítása hosszabb időszámban (2 év)
- szókincs bővítése, köznapi nyelv elemeinek elsajátítása,
- beszédérthetőség fejlesztése,
- nyelvi, szociális érintkezési formák kialakítása,
- alapvető kulturtechnikák eszközszintű birtoklása

Az iskolai fejlesztés következő részében, fő elemeiben már kialakulnak tekinthető az egyéni beszédállapot, amelyre támaszkodva általánosságban megvalósíthatóak:

- a nyelvi rendszer további finomítása,
- a nyelvi kommunikációs szint emelése,
- az olvasás-írás eszközszintű használata,
- tágabb tájékozódás formáinak bővítése a köznapi nyelvhasználatban,
- a műveltségi területek és körök tartalmának megfelelő fogalmak értő használata,
- a szociális kapcsolatrendszer, az érintkezési formák pontos értelmezése,
- a kommunikációs szándéknak megfelelő nyelvi formák megválasztása.

Valamennyi pedagógiai szakasz kiemelt feladatai:

- a beszédhallás folyamatos fejlesztése,
- pályairányítás, pályaválasztás előkészítése,
- épen maradt funkciók fejlesztése, tehetség gondozása

Kompetenciák fejlesztése, főbb feladatok

Anyanyelvi kommunikáció területén:

- Spontán beszédhasználat (beszédértés, önálló nyelvi kifejezés, beszédérthetőség),
- Kapcsolatteremtés nyelvi eszközeinek elsajátítása,
- Önálló szövegértő olvasás fejlesztése,
- A beszélt és az írott nyelv grammatikai rendszerének tudatos felépítése, gyakorlása

Idegen nyelvi kommunikáció területén:

- Mindig az egyes tanuló egyéni képességeihez, hallásállapotához, anyanyelvi szintjéhez igazodva

Matematikai kompetencia:

- A matematika és a valóság kapcsolatának erősítése,
- Kiemelt jelentőségű a szemléltetés verbális megfogalmazással kísért konkrét tárgyi tevékenykedtetés,
- A matematikai jelrendszer készségszintű alkalmazása a gondolkodásfejlesztésben
- Több idő, rendszeres ismétlés

Természettudományos kompetencia:

- Szemléltetés, kísérletek, modellezés

Digitális kompetencia:

- Multimédia lehetőségeinek kihasználása

1.2. A hallássérültek integrációjához szükséges tárgyi feltételek

- A tanuló hallásállapotának megfelelő, jól működő hallókészülék állandó használata
- URH adó-vevő készülék használata bizonyos tanórákon, főként a nagyothallók esetében,
- Jó akusztikus feltételek biztosítása a termekben (függönyök, szőnyeg, gumibak a tanuló szék lábára, lehetőség szerint csendes helyen lévő tanterem),
- térképek, sokoldalú szemléltetés,
- szétszedhető tanuló padok, forgószék,
- Jó világítási feltételek a szájról olvasáshoz

1.3. A szurdopedagógus feladatai

- a fogadó pedagógusok felkészítése, és napi munkájának segítése,
- kapcsolattartás a szülővel,
- a rendszeres fejlesztésben részesülő tanulók részére egyéni fejlesztési terv kidolgozása,
- a beszédhallás-nevelés, a helyes kiejtés és a szájról olvasás fejlesztése,
- a tanulók otológiai és audiológiai ellátásának figyelemmel kísérése

1.4. befogadó pedagógus feladatai

- Szakirodalmi tájékozottság,
- Rendszeres kapcsolattartás szurdopedagógussal, szülővel,
- Megfelelő ültetési rend a szájról olvasási feltételek biztosítására a tanteremben,
- Lehetőségekhez képest a hallásfejlesztés beépítése a tanórákba,
- A pedagógusnak tudnia kell:
 - a gyermek mit és milyen körülmények között hall meg a hozzá intézett beszédből,
 - milyen hangerejű közlést, milyen távokról hall a tanuló,
 - a szájról olvasásnál a tanuló felé kell fordulnia,
 - a tanórán nem szabad járkálnia, nem beszélhet táblára írás közben,
 - az aktuális nyelvi szintről, milyen mértékben képes az információt felvenni, milyen mértékben támaszkodik a szájról olvasásra a tanuló
 - A megfelelő nyelvi szint, elérése, kommunikációs képességek folyamatos fejlesztése,
 - Az órákon használt szövegek, vázlatok kézbe adása,
 - Rendszeres vizuális segítségadás,
 - Jól strukturált tevékenységek, rövid, jól érthető utasítások, s azok megértésének ellenőrzése,
 - Tanítás-, tanulásszervezési formák változtatásai,
 - Tanulópár kialakítása, fáradtsági tényezők csökkentésére,
 - A hallókészülék ismerete, elemcsereje, optimális beállítása,
 - Rendszeres konzultáció az osztályban tanítóknak (különösen a felső tagozaton) a gyermek fejlődéséről, tanulási nehézségeiről, az alkalmazott, bevált, pedagógiai módszerekről,
 - A harmadik, hatodik évfolyamon a megnövekedett tananyagmennyiség, szakszókinccs miatt intenzívebb segítségnyújtás

1.5. A hallássérültek értékelése

Hallássérült tanulók esetén szükséges figyelembe venni az alábbiakat:

Tollbamondásnál:

- A tanár ne értékelje a hallássérült tollbamondását mindaddig, míg a gyermek szókinccse meg nem közelíti az osztálytársaiét, s ennek biztos jelét is adja a tollbamondások során.
- Látó-halló tollbamondást alkalmazása az órán
- Tollbamondás helyett az önálló írás az értékelés alapja.

Olvasásnál:

- Lassúbb olvasásnál szövegértési probléma lehet, ezért meg kell győződni, hogy pontosan érti-e a feladatot illetve az olvasottakat!

Fogalmazásnál:

- Nehézség az írásbeli kifejezőképesség terén mutatkozik, azért, mert a fogalmazás olyan kommunikációs forma, amelynél nincs interakció, nincs a másik személytől visszajelzés.
- A hibák elemzése feltárja a főbb, még fejlesztendő nyelvi területet.

Éneknél:

- Az órák látogatása alól nem, de az osztályzása alól felmentést kaphatnak a hallássérültek az iskola igazgatójától, amennyiben a szakértői vélemény ezt alátámasztja.
- Csak azokat a teljesítményeket osztályozzuk, amelyeket reálisan megkövetelhetünk tőlük: (zeneelmélet, zenehallgatás, hallásnevelés, dalok szövegének ritmikus elmondása).

Idegen nyelvnél:

- A tanár a kiejtésnél legyen tekintettel a hallássérülésre. Főleg az írásbeliség domináljon az órákon!

2. Beszédfogyatékos tanulók integrált oktatása

2.1. A beszédfogyatékos tanuló

Beszédfogyatékos az a tanuló, akinél veleszületett vagy szerzett idegrendszeri működési zavarok és a környezeti hatások következtében jelentős mértékű a beszédbeli akadályozottság. Ennek következtében átmeneti, illetve tartós zavarok léphetnek fel a nyelvi, kommunikációs és tanulási képességekben, a szociális kapcsolatok kialakításában.

Amennyiben a beszédfogyatékoság a kisiskoláskor kezdetére tartósan fennmarad, a tanuló a továbbiakban is folyamatos gyógypedagógiai ellátásra szorul. Az iskolai oktatás, a pedagógiai, logopédiai ellátás, valamint az egészségügyi rehabilitáció a beszédbeli akadályok jellegétől függ.

Ezek az alábbiak szerint csoportosíthatók:

- megkésett beszédfejlődés
- diszfázia
- diszlália
- orrhangzós beszéd
- beszédrítmus zavara
- diszfónia
- disarthria
- mutizmus
- súlyos beszédészlelési és megértési zavar vagy ezek halmozott előfordulása.

2.2. A képességek fejlesztése a beszéd fogyatékoság speciális szempontjának figyelembevételével

2.2.1. A beszéd fogyatékos gyerekek fejlesztésének alapelvei

A beszédükben és nyelvi fejlődésükben akadályozott tanulóakra vonatkozóan a szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztése során is szem előtt kell tartani azokat az alapelveket, melyeket a törvény megjelöl e gyermekek fejlesztésére vonatkozóan.

Ezek közül kiemelendő:

- Törekedjünk a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, tartsuk szem előtt a személyiség és a beszéd működés kölcsönhatását.
- A gyermek életkora, pszichikai sajátosságai, mentális státusza és beállítódása mellett fontos, hogy figyelembe vegyünk a beszédhiba típusát és súlyosságát, valamint a korrekció adott szakaszát.
- A fejlesztés, a módszerválasztás legyen tudatos és tervszerű.
- A képességfejlesztés hatékonyságához törekedjünk a család, az iskola és a rehabilitációs tevékenység összhangjának maximális kialakítására.
- A beszéd fogyatékos tanuló nevelése, oktatása megköveteli az egyéni és csoportos foglalkozások változatos szervezeti kereteit.

2.2.2. Az iskolai fejlesztés pedagógiai szakaszai

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai megegyeznek a NAT-ban alkalmazott szakaszolással. A helyi tantervben a bevezető szakasz időtartamának megnövelése – általában az első évfolyam tananyagának két tanévre történő elosztásával – indokolt lehet.

2.2.3. A NAT alkalmazása

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

A személyiség fejlesztésében hangsúlyozott szerepet kap a szociális kapcsolatrendszer kommunikációs bázisa, a kommunikációs szándék tudatos megvalósítására nevelés.

Információs és kommunikációs kultúra

Az információszerzésben, tanulásban, szociális-kommunikációs fejlesztésben az informatikai eszközök segítő szerepe kiemelkedő. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára.

Tanulás

Az informatikai eszközök tanulás során történő megfelelő és tudatos alkalmazásának különösen az írás- és olvasási nehézséggel küzdő tanulók esetében van kiemelt szerepe.

Testi és lelki egészség

Kiemelt feladat a tanuló motiválása beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor felkészítése az esetleges visszaesésekre, azok kezelésére, valamint arra, hogy a maradandó tünetekkel később is együtt tudjon élni.

Magyar nyelv és irodalom

Olvasás-, írástanítási módszerként beszédfigyatekos tanulók esetében a hangoztató-elemző, illetve a diszlexia-prevenációs olvasástanítási módszer ajánlott.

A súlyos beszédfigyatekos tanulók anyanyelvi fejlesztésében hosszabb begyakorlási, érési szakaszok tervezendők.

Az anyanyelvi fejlesztés, gondozás a nevelés minden színterén és helyzetében, az oktatás teljes időtartama alatt központi szerepet játszik.

Művészetek. Testnevelés és sport

A két műveltségi terület jól szolgálja a téri orientáció, mozgás-, ritmus-, beszédkoordináció követelményeinek megvalósítását.

Élő idegen nyelv

A beszédfigyatekosság típusához igazodó módszerek – pl. dadogók esetében az írásbeliség – elsőbbségét szükséges biztosítani.

Kulcskompetenciák fejlesztése, főbb feladatok

Anyanyelvi kommunikáció:

- A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése,
- Az expresszív beszéd fejlesztése, kommunikációs stratégiák kiépítése, gyakorlása, megerősítése,
- A beszédértés, olvasásértés fejlesztése,
- A mentális lexikon folyamatos fejlesztése,
- Számítógépes programok használata,
- Nem verbális kommunikáció elemeinek közvetítése, használatának tudatosítása

Idegen nyelvi kommunikáció:

- Cél az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció fejlesztése.
- Nyelvórákon fontos szerepet kap a koncentrációt, emlékezetet fejlesztő gyakorlatok
- Fontos a multiszenzoros technikák használata, valamint a verbális, nem verbális kommunikációs csatornák egyidejű használata.

Matematikai kompetencia:

- A problémamegoldó gondolkodás minél több elemének fejlesztése, konkrét, cselekvéshez kötött helyzetekben
- A geometriai ismeretek, az arányosság témaköreinél figyelembe kell venni a vizuális észlelés nehezítettségé, téri tájékozottság zavarát.

- A matematikai gondolkodás fejlesztése speciális tananyagokkal (interaktív tábla, digitális tananyag)

Természettudományos, technikai kompetencia:

- Rövidebb, tömörebb, képekkel, segédeszközökkel támogatott szövegek szükségesek az összefüggések memorizálásának megsegítéséhez.
- Eltérő a tanulók absztrakciós szintje, a kritikai gondolkodás kis lépésekben történhet.
- A természeti jelenségek megértését több szinten, az összes érzékszerv bevonásával lehet közvetíteni.

Digitális kompetencia:

- Főleg az írott szöveg megértésére, lényegkiemelés képességére van nagy szükség, mert ezek segítségével alakíthat ki új kommunikációs stratégiákat. Az információgyűjtés-és keresés, a multimédiás tartalmak kezelése számukra jól teljesíthető feladat, ezzel motiválhatók

Szociális és állampolgári kompetencia

- Cél az adaptív viselkedés kialakítása, fejlesztése, érdekérvényesítő képességek alakítása
- El kell sajátítani a megfelelő kommunikációs stratégiákat.

2.2.4. A tanulószervezési folyamat keretében alkalmazott módszerek

A beszédfigyatekos tanulók számára alkalmazott módszerek megválasztásának szempontjai:

- Változatosak és sokszínűek legyenek.
- A tevékenységen alapuló ismeretszerzést részesítsék előnyben.
- Az interaktív viselkedési technikákra építsenek.
- A fogalmak tartalmi azonosítására több szituáció, tevékenység kapcsán legyen lehetőség.
- Adott helyzetek kommunikációs formáinak begyakorlása biztosított legyen.
- Az egyéni differenciálást támogassák.
- A folyamatban az egyenlő részvétel kerüljön előtérbe.

2.2.5. A pedagógustól elvárható magatartásformák

- A gyermek saját élményeinek mobilizálásával törekedjünk az érdeklődés folyamatos fenntartására, a közlési kedv felkeltésére!
- A beszédminta legyen lényegkiemelő, világos és egyértelmű!
- A tapintatos javítás: a gyermek közlésének átfogalmazott formában történő visszatükrözése.
- A feladathelyzet megválasztásánál sérülésspecifikus differenciálás és segítségnyújtás szükséges.
- Adjunk lehetőséget a kérdésésre, a fogalomazonosításra!
- Juttassuk sikerélményhez a beszéd-sérült gyereket!

- Az értékelés legyen reális, a gyermek önmagához mért fejlődése jelenjen meg a véleményezésben!
- A pedagógus a munkáját a logopédussal és a családdal szorosan együttműködve tervezze!
- A beszédhelyzetekhez biztosítson kellő időt a beszéd fogyatékos gyermek számára!
- Legyen következetes, ismerje a beszéd fogyatékos tanuló erősségeit, gyengeségeit!

2.2.6. A tanulócsoporthoz nem sérült tagjaitól elvárható magatartásformák

- Tartsa tiszteletben a beszédproblémával küzdő gyermek személyét, jogait!
- A beszéd-sérüléséből származó gyenge kommunikációs szintet ne használja ki, közlése a másik számára dekodolható legyen!
- Segítse őt akkor, amikor annak szükségét jelzi, de kerülje a „mindenáron” segítséget!
- A sérülésre vonatkozóan sem verbálisan, sem metakommunikatív formában negatív jelzést ne tegyen, a beszéd-sérülés tünetét ne utánozza!
- A sérülésből származó szükséges eszközhasználatot ne tekintse kivételezésnek!
- Kommunikációs helyzetben engedje érvényesülni társát, közléseit hallgassa végig, s reagáljon egyenrangú félként tekintve rá!
- Ne vállalja a „tolmács” szerepét: ez a sérült gyermek kommunikációs ösztönzését csökkenti, aki elfogadva a kényelmes szerepet, függőségi helyzetbe kerül.

2.2.7. BNO diagnosztikai kritériumok

A beszéd fogyatékossgot jelölő szakértői véleményekben leggyakrabban megjelenő BNO-kódok:

- F80 A beszéd és beszédnyelv specifikus fejlődési rendellenességei
 - F80.0 Az artikuláció zavara (pl. pöszesség)
 - F80.1 A kifejező beszéd zavara (pl. diszfázia, motoros afázia)
 - F80.2 A beszéd megértés zavara (pl. szenzoros diszfázia, szenzoros afázia)
 - F80.8 Egyéb nyelvi és beszédfejlődési zavar (a beszéd hangzásának zavarai: abnormális hangmagasság, hangosság, rezonancia)
- F94.0 Elektív mutizmus (szelektív beszéd)

3. A pszichés fejlődési-súlyos tanulási, figyelem vagy magatartásszabályozási-zavarral küzdő tanulók iskolai fejlesztése

3.1. A részképesség zavar típusai, tünetei

olvasás-, írászavarok

felszíni - fonológiai - kevert diszlexia,..... BNO: F.81.0

diszgráfia..... BNO: F.81.1

aritmetikai készségek zavara BNO: F.81.2

grafikus - olvasási - emlékezeti - gondolkodási diszkalkulia

az iskolai készségek kevert zavara BNO: F.81.3

aritmetikai, olvasási, írási készséges együttes előfordulása

Nem meghatározott zavar BNO: F.81.9

tanulási ismeretek elsajátítási nehézsége

Kevert specifikus fejlődési zavarok BNO: F.83

a beszéd, a nyelv, az iskolai készségek és a motoros funkciók kombinált fejlődési zavara

Az aktivitás szabályozás és a figyelem zavarai (ADD, ADHD) BNO: F.90.0, BNO: F.90.1, stb.

Tünetei: Figyelemzavar

Fokozott arousal

Impulzivitás

Szociális készségek éretlensége (viselkedési zavar, oppozíciós zavar)

A tanulók iskolai fejlesztésének pedagógiai szakaszai nem térnek el a NAT-ban, Kerettantervben rögzítettektől. Indokolt esetben lehetséges az első évfolyam két tanévre történő széthúzása.

3.2. Diszlexiás tanuló iskolai fejlesztésének kiemelt céljai, feladatai

- kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkori osztályfokának megfelelő értő olvasás-írás készséget,
- betűbiztonság és az összeolvasás készsége fonológiai tudatosság,
- fejlessze kifejező képességét,
- segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében,
- rövid távú emlékezet erősítése,
- kialakítsa a méltányos értékelés, önértékelés képességét,

- a testséma biztonságának kialakítása,
- a téri és időrelációk kialakítása praktikus és verbális szinten,
- a vizuomotoros koordináció gyakorlása,
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése,
- beszédészlelés-megértés, verbális figyelem és emlékezet fejlesztése,
- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő, valamint a vizuális és auditív észlelésre alapozó módszerrel,
- az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során (magnó, szövegszerkesztő, Internet használat),
- olvasási kedv, motiváció
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- olvasás- szövegértés különböző szövegtípusokkal, szituációkban.

Diszortográfia (helyesírási képesség) zavar fejlesztésének feladatai:

- Rövid távú emlékezet,
- Fobológiai tudatosság és beszédészlelési képesség,
- Spontán és tollbamondás utáni írás színvonalának javítása,
- Figyelem, önértékelés képesség fejlesztése.

Diszgráfia (az írás grafomotoros jellemzői) fejlesztésének feladatai

- Mozgáskoordináció fejlesztése, különösen a manipulációs mozgásokra,
- Testséma biztonságának kialakítása,
- Vizuomotoros koordináció fejlesztése,
- Írásmozgás alapformáinak gyakorlása,
- Sikertudat kialakítása.

3.3. Diszkalkulia terápia, fejlesztés feladatai

- számosság, számok iránti érdeklődés felkeltése, megerősítése
- az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése,
- matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása
- a testséma kialakítása,
- a téri relációk biztonsága,
- a relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása,
- a szerialitás erősítése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése,

- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások megtalálása és alkalmazása,
- az elsajátított ismeretek, jártasságok, készségek állandó gyakorlása, illetve beépítése az új ismeretekbe
- szöveges feladatok olvasása, megértését segítő algoritmusok begyakorlása,
- sikerélmény, önértékelés, játékosság, motiváció biztosítása,
- minimumkövetelmény meghatározása,
- szükség esetén egyéni haladási ütem, átmeneti felmentési lehetőség megadása,
- méltányos értékelés, számonkérés, önmagához mért fejlődés figyelembe vétele

3.3.1. A kóros hiperkinetikus vagy kóros aktivitászavar, a figyelemzavar fejlesztésének elvei, módszerei, feladatai

- A tanuló optimális helyének megválasztása a befogadó osztály összetételének, létszámának figyelembe vételével.
- Fokozott, egyéni bánásmód,
- Feladatok idő-struktúrájának megtervezése, kivitelezése,
- Önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése,
- Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- Közösén létrehozott szabályok rögzítése.
- A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, önbizalmának, magabiztosságának, önérvényesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. Ennek alapján a tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- Együttműködés a családdal és más szakemberekkel.
- Egységes, következetes követelményrendszer alkalmazása a tantestületben.
- A fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, sikerélmény biztosítása.
- Konfliktus kezelési stratégiák elsajátítása, alkalmazása,
- Motiválás, sikerélmény biztosítása.

3.3.2. A rész-képesség zavaros tanuló értékelésének elvei, szempontjai

Sikerkritérium:

- a tanuló beilleszkedése, a többi tanulóval való együtt haladása,
- személyre szabott pedagógiai eljárások, eszközök, módszerek, elvárások használata.

A sajátos nevelési igényű tanulót, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulót a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a Nevelési Tanácsadó

szakértői véleménye alapján az iskolaigazgató mentesítheti az egyes tantárgyak, tantárgyrészek az *értékelése* és *minősítése* alól a megfelelő törvényi előírások alkalmazásával.

A tananyag feldolgozásánál az egyes SNI tanulók csoportjaira jellemző tantárgyi módosulások épülhetnek be.

A tanuló részére az osztályozó vizsgán, a javítóvizsgán, a tanítás-tanulás folyamatában biztosítani kell (a szakvélemény tanulónként jelöli meg):

- számonkérésnél, értékelésnél problémájának figyelembe vételét,
- számonkérésnél szóbeliség előnyben részesítését,
- számonkérésnél írásbeliség előnyben részesítését,
- számonkérésnél több időt, vagy kevesebb feladat kijelölését,
- írásbeli munkák értékelése és minősítése alóli mentesítését,
- helyesírás értékelése alóli mentesítést,
- hosszabb felkészülési időt,
- hangos olvasás értékelése alól felmentést, illetve a félhangos artikuláció biztosítását,
- értő szövegrészek tanító általi felolvasását, szöveg értelmezését,
- az idegen nyelv értékelése és minősítése alóli mentesítését, a tanórák látogatása mellett (súlyos diszlexiás, diszgráfiás esetén)
- aritmetikai feladatok értékelésénél problémája figyelembe vételét (apróbb lépések, konkrét tapasztalatszerzés, differenciált feladatok),
- matematikából az értékelés, minősítés alóli mentesítését, átmeneti időre egyéni haladási ütemmel, speciális tanterv szerinti haladását.

4. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók integrált oktatása

4.1. . Tünetek triásza

- Kapcsolati nehézségek,
- A kommunikációs problémák,
- Merev gondolkodás és cselekvés

Négy típusba sorolhatók:

Izolált típus: társas kapcsolatot nem kezdeményez.

Passzív típus: szociálisan nem kezdeményez, a közeledést passzívan elfogadja, jól irányítható.

Aktív, bizarr típus: szociálisan aktív. Viselkedése a helyzethez nem illő, szokatlan módon, esetleg sokat kezdeményező, kapcsolatteremtése egyoldalú. A partner személyiségét, szándékát nem veszi figyelembe.

Merev, formális típus: a legjobb értelmű és beszédszintű személyekben alakulhat ki, melynek háttérében erős kompenzációs igyekezet áll.

4.2. Az integráció feltételei a tanuló részéről

- normál intellektus,
- megfelelő alkalmazkodás a tanult szabályokhoz,
- a vizuális információ jó feldolgozása,
- jó mechanikus emlékezet, koncentráció, kitartás,
- egyes területeken relatíve jó képesség

4.3. Az integráció feltételei az iskola részéről

- elszánás a feladatra,
- szükséges és elégséges feltételek: a speciális módszerekben jártas pedagógus, asszisztens,
- jól előkészített, ütemezett fejlesztési terv,
- speciális módszerek, környezet,
- a befogadó gyermekcsoport felkészítése

4.4. Típusos nehézségek, kognitív problémák a tanítás során

- szenzoros zavarból eredő nehézségek,
- figyelemzavar,
- utánpótlás,
- lényegkiemelés, problémamegoldó gondolkodás,
- az általánosítás és az alkalmazás,
- a választás,
- az újdonság,
- szociális tartalmaknál a felidézés,
- az idő megértésének,
- igények, érzések, vélemények megfogalmazásának nehézsége,
- a feladat céljának nem-értése,
- a szimbolikus gondolkodás fogyatékosága,
- realitás, fantázia összetévesztése,
- verbális utasítások félreértése,
- szociálisan inadekvát viszonyulás a társakhoz,
- gyermekközösségben áldozattá válás
- strukturálatlan időben passzivitás,
- viselkedésproblémák,
- félelmek, szorongások, fóbiák.

4.5. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók speciális fejlesztésének céljai, feladatai, módszerei

- Az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb adaptáció, és önállóság feltételeinek megteremtése, amelynek alapja a szociális, gondolkodási, kommunikációs hiánynak speciális módszerekkel történő kompenzálása és a meglévő készségek fejlesztése.
- A hiányzó fogyatékoságok, készségek kompenzálása,
- Az iskolai és a mindennapi gyakorlati életre felkészítő tananyag speciális módszerekkel való elsajátítása,
- Gondolkodási műveletek, probléma-megoldási módszerek tanítása,
- Felesleges információk szűrése,
- A fejlesztés tervezése a mért szociális alkalmazkodás, fejlettségi kor, intelligenciaszint, kommunikációs színvonal alapján,
- Protetikus környezet, eszköztár kialakítása,
- Speciális, egyéni motivációs jutalmazási rendszer kialakítása,
- Vizuálisan segített kommunikációs rendszer,
- Az információ átadására a szociális vonatkozásoktól leginkább független módszerek és médiumok kiválasztása.

4.6. Kulcskompetenciák fejlesztése, főbb feladatok

Anyanyelvi kommunikáció:

A fejlesztés fő területe kommunikáció az egyén képességszintjének megfelelően.

Idegen nyelvi kommunikáció:

Hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a gondolatok, érzések, vélemények valódi megértése és kifejezése, így nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. A nehézségek szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkoznak.

Matematikai kompetencia:

Fontos a megismerés képességének fejlesztése, az önellenőrzés, a problémamegoldás menetének, a szemléletes, cselekvéses tanítása.

Természettudományos és technikai kompetencia:

Egyes tanulók különösen tehetségesek lehetnek valamely, speciális érdeklődési körükbe tartozó tudományterületen, más tanulók inkább praktikus, mindennapi életben alkalmazható ismereteket igényelnek.

Digitális kompetencia:

Az IKT eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére.

4.7. A pedagógiai és egészségügyi rehabilitáció, rehabilitáció célja, feladatai

A hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való kezelése a következő területeken:

- Elemi szociális-kommunikációs készségek,
- Viselkedésproblémák (dührohamok, sztereotíp viselkedések stb.)
- Figyelem, utánpótlás, gondolkodási készségek, énkép, önismeret stb.,
- Érzékszervek és testhasználat, nagy és finommozgások, testtartás korrigálása,
- Elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók,
- Önkiszolgálás, önellátás,
- Szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak alakítása,
- Iskolai viselkedés szabályainak elsajátítása.